

Тыва автономнуг областың мал ажылдакчыларының мурнакчыларының област чөвүлел хуралының КЫЙГЫРЫ

СЭКП-ниң XXI съездин болгаш СЭКП ТК-ниң пленуму 1959 чылда кедэ ажил-агый продукцияларын бугулерин болгаш күрүнегелерин азын көвүдери чедип алыр деп харыскалгаш болгаш хүдүгү сорулганы социалист бөдө ажил-агыйн ажил-ишчилериниң мурнуга салган.

Партияның болгаш чазактын хүн бүрдө көргүзүп турар дуаламчызын, Тыванын колхоздарының болгаш совхозтарының ажил-ишчилериниң күжүленишкенин ачыы-биле област бирги чартык чылда мал ажылчыны хөгжүдериңе, күрүнегелерге, сүт болгаш дүк садарының талазы-биле чамдык эки түнөөдери чедип алган. Чартык чыл планын болгаш күрүнегелерге сазар талазы-биле алган бедик хуузагелериниң област өт талазы-биле 137,3 хуу, сүт талазы-биле 101,8 хуу, дүк талазы-биле 117,4 хуу күтсеткен.

Ол үениң иштинде өрткен чыл-биле деңизерге өт бугулерин 35,8 хуу, сүтүгү—10,4 хуу база дүктүгү—24,6 хуу көвүдөн.

Бир саар инеке оонаштыр сүт саалдын 54,3 килограмм, саткан мыйыстыг бола малдың динг деңизин 45 килограмм, хаванарыны 15 кг беден, бир хойдан дүк кыргыламы 250 грамм өскөн.

Мал ажылчыны хой-хей мурнакчылары алган хүдөөдери күжүленишкан, боттарының ажилына эки түнөөдери чедип алганнар. Чикээ, Өвүр районунда «Торгалыг» колхозунун хойжуу М. Б. Комбу-оол хайлак хойлар каланының талазы-биле бир хойга оонаштыр ортума-биле 5,25 кг дүк кыргыламын, азы өрткен чылдан 670 грамм хой дүктү алган. «Элегес» совхозтун хойжуу Ч. Т. Чалбаа 700 төртүр хойларын баш бүртүзүп ортума-биле 4,15 килограмм нарын дүктү кыргып ап, 100 төртүр хойлардан 109 хураганын алган. Тес-Хем районунун «Чолураа» колхозунун хойжуу Н. Чамчы-оол 407 төртүр хойларын бирөөнүн-не ортума-биле 3,74 килограмм чартык нарын болгаш чартык бөдүүн дүк кыргып алган, Бай-Тайга районун Сталин атыг колхозунун инек калдарыны М. Б. Чимба семиртигелде мыйыстыг бола малдың баш бүртүзүп хонукта ортума-биле 1280 грамм деңиз немердезин, Барым-Хемик районунун «Болшевик» колхозунун инек калдарыны М. Очур 330 грамм деңиз немердезин алган. Бин-Хем районунун «Кызыл тараачын» колхозунун саанчылары М. К. Бичин-урут, С. Е. Букова оларны кайкы-даа инек бүртүзүп бирги чартык чылда 1380 кг, «Элегес» совхозтун саанчылары В. В. Чачина, М. И. Карамалтова болгаш «Межегей» совхозтун саанчылары З. И. Нилфорова, Р. А. Суворова оларны кайкы-даа инек бүртүзүп 1280 кг сүтү саан алган.

Бо чылын областың колхоздарына болгаш совхозтарына тарылга шөлдери элээн калбарган, чакым тарылга элээн организастыг чөртүтүнген, ам ховуларда бедик дүктүгү башып турар.

Индик болза-даа чамдык колхозтар болгаш совхозтар бедик ажил-агый продукцияларын бугулерин болгаш күрүнегелерге, сүт болгаш дүк садарының көвүдери талазы-биле бар турар кураалдарының болгаш аргалары ыратта чедип ажилалайын турарын минигири чутула. Улуг болгаш чам малдын хормачы, төртүр малдарыны кызырар чөртү хей болуп, чам малдың өвү доругары эвөөш болуп, малды одаралдык база азырап семиртири багыт организастааттын, хаван болгаш куш ажилын хөгжүдериңе чөртүгү ки-чөгей салдымхай турар.

Областың дыма хой колхозтарында болгаш совхозтарында инитиниң малына мал чекери болгаш оран-сава-биле хандырылганында улуг четтестер бар. Сиген белеткели, силес салыныкыны болгаш мал калжарының туудушкуну кедергей оокум эртип, хойларын тарын бооздар пунтулар белеткели ба-гай чөртүтүнү турар.

Болхо, совхоз, район бүртүр мал ажылчыны про-дуктуларын—эрти, сүтүгү, дүктү, чутурааларын бугу-дериң элээн көвүдериңге, мал чекериниң бааза-зын калбартырын, мал калжарының туудушкуну болгаш септелгенин баа еске-даа туудуларын дүрдө-дө.

ОБЛАСТЫҢ МАЛ АЖЫЛЧЫНЫҢ
МУРНАКЧЫЛАРЫНЫҢ ЧӨВҮЛЭЛ ХУРАЛЫНДА
ХҮЛЭП АЛГАН.

Областың мурнакчы малчыннарының чөвүлел хуралы

Кымыдың культура болгаш дыштанылга паргымнын нөгөөн театрында август 15-те РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун бистиң обласка тынсырынга холбоштыр мал ажылчыны мурнакчыларының чөвүлел хуралы болган. Чөвүлел хуралда мурнакчы малчынар, колхозтар даргалары, партия, совет болгаш хой-инити организацаларының төлөөчилери киришкен.

Чөвүлел хуралды СЭКП обкомунун чирги секретары эш С. М. Тока ажааткан соонда облустуккомун даргазы эш А. М. Чимба илеткеп кылган.

СЭКП ТК-ниң РСФСР талазы-биле Бюроунун өрткөр, шөлөөл болгаш дүдө өөрдөгелер чөвүлел ишчилериниң өргөдөлүгү эш Н. Д. Казьмин РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун димитиг адыш чаксааныны болуп турда тынсыкан. Кызыл тугту СЭКП обкомунун бирги секретары эш Тока, облустуккомун даргазы эш Чимба, СЭКП Эрин райкомунун

секретары эш Чимба, Өвүр райкуу-комун даргазы эш Бойду, «Элегес» совхозтун мурнакчы хойжуу эш Чалбаа, Бай-Тайга райкуу-комун даргазы эш Андырбан олар хүдөөн алган. Ол туугун бир талазында «Мал ажылчыны продуктуларын бугулерин көвүдериңге дөш автономнуг республикаларын, крайларын, областтарын социалист чарыкыны тилеги-чигиңге деп алын үжүктөр-биле билжэн.

Шилчир Кызыл тугу хүдөөн берген, эш Казьминниң чуталаан чуталаан чөвүлел хуралды кири-жичилери улуг киңөөгөй-биле динип, хой ухаа дикитиг адыш чаксааныны болуп турган.

Чөвүлел хуралда СЭКП-ниң Эрин райкомунун секретары эш Чимба, Чөөн-Хемиктиң «Бомуниниче-орук» колхозунун даргазы эш Насын-Доржу, Бин-Хеминиң «Кызыл тараачын» колхозунун Туран фер-мазының өргөдөлүгү эш Доронин, «Элегес» совхозтун мурнакчы хой-

жуу эш Чалбаа, Өвүр райкуу-комун даргазы эш Бойду, СЭКП Бин-Хем райкомунун секретары эш Са-вин чүве чуталааннар.

Алша шаңналар тынсыр дугайында облустуккомун болгаш СЭКП обкомунун доктаалын эш Козленко номчаа. Бин-Хем районун «Кы-зыл тараачын» колхозунун Туран сүт-баран фермазын, Өвүр райо-нун «Торгалыг» колхозунун хой фермазын, «Межегей» совхозтун Алаз фермазын 2000—2000 рубль-биле, мурнакчыларын шаңналар-биле Эрин, «Танды районнарга 4000—4000 рубльди, Бай-Тайга, Өвүр, Барын-Хемик, Чөөн-Хем-чик, Улуг-Хем, Бин-Хем, Каз-Хем, Тес-Хем районнарга 3000—3000 рубльди, Сүт-Хөл, Чаа-Хөл райо-нарга 2000—2000 рубльди, Току районга 1000 рубльди, областың бо-дө ажил-агый өргөдөлүгү 3000 рубльди, эш, сүт үлүштүгүгү эр-гөдөлүгү болгаш обдотребсоюзка 1000—1000 рубльди тынсыкан.

Партия райкомнарының секре-

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун август 15-те бистиң обласка тывыскан

Хоорайның культура болгаш дыштанылга паргымнын нөгөөн театрында Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун хүдөөдө берип турары.

Облкууском даргазы эш А. М. ЧИМБАНЫҢ илеткелиңден

— Бүгүн болза, бо залда чыгып келген бүгү кижилерге байгымчы улуг болушкунуң деңгээлиң хүнү болуп турар—деп, илеткелиң чуталаан. Мал ажылчыны продуктуларын бугулерин болгаш күрүне-ге садарын көвүдериң дөш 1959 чылдың ийги квалтамында РСФСР-ниң автономнуг республикаларын, крайларын болгаш област-тарының социалист чарыкыңга Сибирь зоназының талазы-биле бе-дип алган чедикшиңнери дөш бистиң обласка РСФСР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун болгаш 100 муң рубльдиң алша шаңналын тынсы-кан.

Бистиң бөдүүн күш-ажылчымыз бе-дип-биле үнөп өргөн дөш колхозчуларын, совхозтарын бол-гаш септелге-техника станцияла-рының ажилчыларының болгаш обла-стың бүгү ажилчы чоннарының өмүзөөндөн СЭКП-ниң Төп Коми-тетинге болгаш Совет чазакка чү-ректиң ханычындын ийи-биле өвүр четиргенин эш Чимба иле-реткен.

Тываның чедикшиңнери болза, Коммунист партияның деңизин на-ционал политиказын тилеги-ле-зиниң тода көргүзүлгөсүн бирээ-ш болуп деп ол чуталаан. Комму-нист партияның болгаш Совет чазактын хүн бүрдө дуаламчы-зын, колхозчуларын, совхозтар-ын болгаш СТС-тер ажилчыларының өвүр турар күш-ажылчы иденеи-ниң ажилы-биле бедө ажил-агый продуктуларын бугулерин өвүр, культура-амыралды туугу калбарып турар. Август 1-де байды-биле алырга колхозтарда болгаш совхоз-тарда мыйыстыг бола малдың баш саны өрткен чылдың бо үеи-биле деңизерге 8,4 хуу, хойларын бол-гаш өшкүлериң—9,1 хуу, хаван-нарың—11,3 хуу өскөн. Бирги чартык чылда өрткен чылдың бо үеи-негелерге деңизерге 2 катан хей өт. 13 хуу хей сүт болгаш 32 хуу хей дүк бугуруттунган.

Байлак мал одарларының бар бо-луп турары, кур болгаш курукан чөвүлел ишчилерин алган, куку-рута тарылгаларын калжаз-биле немертөөкөй өт болгаш дүк бугу-дериңге областын специализастары-га өргөжүчүгү байдаларын тур-гускан деп эш Чимба чуталаан. Оон-биле калды бистиң малчынары-мыз чик өртөгөй эрти бугурут турар. Мыйыстыг бола малдың баш санын өрткөр болгаш өрткөр-сүт-күр кылдыр ылгаанын, малды одаралдык база азырап семирткени-ниң, өрткөр угаанынмын;

инектерге бызааларын бөдүк-бөдү-к-биле телиштири өстүргениниң түн-нелинде өт бугуруттунгү чүгөс көвүдөн эвөс, харын өвү бугу-дериңге чарыгдалар дык кыныры-ган.

Болхозтар болгаш совхозтар бо чылды күш ажилын сайыралдыр талазы-биле элээн өл ажилдан турар апарган. Оң баш саны өрт-кен чыл-биле деңизерге 4 катан көвүдөн.

Хойларын баш саны өшкүндө талазы-биле чамдык ажилдар кыз-дынган, оң түнелинде хайлак хойларын баш саны өрткен беш чыл иштинде барык-да 9 катан өс-көн болгаш ам бүгү хойларны инити баш санының 43,2 хууу болуп турар.

Бир эвөс 1954 чылда нарын дүктү чүгө 7 хууу саткан болза, бистен ам ол дүк үштүгү бири хи-рээс күрүне салдарының кырып турар. Бир хойдан дүк кыргыламы өскөн, 100 баш төртүр малдан чаш төл алыныкыны беден.

Эрин, Өвүр, Бай-Тайга райо-нарың колхозтарында, «Элегес» совхозта түнөөдөр өвү өрткүчүгү болуп турар.

Сүт бугуруттунгү чыл бүрдө өвүр турар. Оң ортума саалдым бир инеке оонаштыр бирги чар-тык чылда өрткен чылдың бирги чартык чыл-биле деңизерге кол-хозтар талазы-биле 11,6 хуу, со-вхозтар талазы-биле—45,2 хуу кө-вүдөн. Бин-Хем районун «Кызыл тараачын», Чөөн-Хемик районун «Искра» колхозтарының, «Меже-гей» совхозтун фермаларының ажил-ишчилериниң чедикшиңне-рин илеткелиң ооналп деңгээлде.

Областың бедө ажил-агыйның ажил-ишчилери СЭКП ТК-ниң пленуму төлөптүг уталаан-нар: ол үе чедип мал ажылчыны продукцияларын садарының талазы-

биле чартык чыл планы болгаш адыганын хуузагелер хуузаа бе-тинде ажил күтсеттиңен. Бирги чартык чылда күрүнегелерге өт са-дарының планы 228,8 хуу, сүтү-тү—119,1 хуу, дүктү—117,4 хуу күтсеттиңен, азы өрткен чыл-дың чөртүгү үеиңге бедөдө ийи катан хей өт, 48 хуу хей сүт бол-гаш 33 хуу хей дүк саттыңан.

Мал болгаш чер ажилының дур-жулалыг мастарының хүрөө-дөсүнүн улуг өвүдөсүн эш Чимба илеткелиңге деңгээлде, саанчылар С. Е. Букова, М. К. Бичин-урут (Бин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхоз), С. Бек-кыс (Улуг-Хем районун «Бүш-ажыл-дык хосту» колхоз), хойжулар М. Комбу-оол (Өвүр районун «Тор-галыг» колхоз), М. Олабай, М. На-чип (ол-ла районун «Коммунистче-орук» колхоз), инек калдарылар М. Чимба (Бай-Тайга районун Сталин атыг колхоз), Х. Очу-оол (ол-ла районун «Мурнакчы» ко-хоз) болгаш еске-даа хей мурна-кчыларын фамилияларын ол ады-лаан болгаш оларын көргүзүлгөсүн тодарай чуталаан.

Чүгөс тус-түс мурнакчылар эвөс, харын бугу-бугу колхозтар күш-ажылга эки түнөөдөрдө чед-ип ап турары оңа өрткүчүгү. Чи-кээ, Бин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун Туран сүт-баран фермазын, Өвүр райо-нун «Торгалыг» бедө ажил-агый артелинин хойкуларының колхоз-тарын чарыкып турарларын мурнуга түр үлө чөртү турар.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң шилчир Кызыл тугун об-ласка тынсыр дугайында мехони областың бедө ажил-агыйның ажил-ишчилери улуг өөрүшүлө-биле хүдөөн алган болгаш ол чүгөс бисти өрткүчүгү эвөс, харын хей чүдүлери кылырын бисе хү-дөөдүп турар дөшүн эки билди турар. РСФСР-ниң Министрлер Чө-вүлелиниң шилчир Кызыл тугун бугуруткун моон сонгаар-даа бижып тулар талөөдө, бедө ажил-агый продукцияларын бугуруттунгүлө четтестери уугулар херек.

Индик болза-даа бистиң мур-нувуста салдыганын сорулгаларын күтсөдип шыдар бис, колхоз, со-вхоз, район бүртүр сүт болгаш дүк садарының чыл планын октябрь 1-ге чедип күтсөдип шыдар бүтү аргалар бисте бар. Ол үе чедип күрүнегелерге тараа садарының планын 150 хуу, эртиңи—90 хуу күтсө-дип болуп бис—деп, эш Чимба чу-галаан.

Интиниң чамдык ажил-агыйла-рының ажилында улуг четтестери илеткелиң чуталаан. Иламыла малды одаралдык база азырап семир-тир мышак бедик мышарыг өт бугу-дериң көвүдериңиң индик кү-

чүгүт куралдарының көшөк ажиллап турарын айткан. Ол Чөөн-Хемик, Улуг-Хем, Тес-Хем болгаш Бин-Хем районнарга хаван-жыр. Колхозтар болгаш совхозтар мыйыстыг бола малдың чаш төлү (бызааларын), өрткүдөгө ажил-лап болур боос хаваннарын, инек-терин болгаш хойларын ээте жу-лап турар чөртү бар.

Эртеминиң чедикшиңнери бол-гаш мурнакчы дуржулганы прак-тикага немертөөдөсүн, хойларын күсүк кыргыламын, малдың тары боозадылганын чедикшиңниң чөртү-дериңиң, төртүр малдың кымы-раар чөртүгү уугуларының, фер-мазында хей күш үнө чөртүлө-ларын механастарының айти-ургалар районнарың болгаш ажил-агый улугуучуларының ки-чөгөйниң төвүгө турар үжүр-дүг.

Интиниң мал ажилын улам ийи көвүдериңиң болгаш өт дүк, сүт бугулерин көвүдериңиң чүгүлө негелелериниң бирөөс болза, мал чекериниң баазанын улам ийи бижыталаар болгаш ламитың мурнуга ситен болгаш силес бугулерин көвүдериңиң бол-гаш. Илдиң турбукже областың хей ажил-агыйларын бо талазы-биле алаас хожулап, ситен ажаап алыр техниканы ажаа тургузуп, мал чекери белеткен турарларын бедик бугуруттунгү ажилдарыңа чутула байдаларын тургусайн турарын илеткелиң деңгээлде.

Оон ийи эш Чимба хову ажил-дакчыларының болгаш кукуруза-чыларын ажилын тодарай чута-лап, тараа дөш деңгээлде шил-тирлэп үе-чазынын чакы тарылга мышак чедикшиңниң доозар со-рулганы оларның мурнуга салган. Мал чекерин белеткөр болгаш тараа ажаап алыр талазы-биле со-нгаараттынмас сорулгаларын шил-тирлэп-биле чөртөштор мал мышактадылганының белеткели чөрт болгаш өгөлөрү, мал кыз-каларының туудун болгаш септе-лени күтсөдөдүр, ол мышак бе-дөдө чуртталга чөвүлел, куку-руза-амыралды объектилериниң ту-душкунун калжап хемчөөдөгө чө-рүдүр чутула.

Областың бедө ажил-агыйның ажил-ишчилериниң кол сорулгазы болза, бедө чыл планын хуузаа бетинде күтсөдүр дөш, бедө ажил-агый продукцияларын бугулерин болгаш күрүнегелер садарын шылгып көвүдериң дөш деңгээлге бо чылды бугуруткун улуг базанын кылар, СЭКП ТК-ниң ам болур Пленуму-га, а ол мышак Совет Эвилелиниң составында Тыванын болгаш кир-гендегелер бээр 15 чыл оюнга күш-ажылчы эки белеткериң болур дөш социалист чарыкы калбар-тыры болур.

СЭКП ТК-ның калдис эргелекчизи эш Н. Д. КАЗЬМИНИҢ чугаазы

Эргим эштер!

Мал ажылчыны продукцияларын бугулерин болгаш белеткериң кел-вүдериң талазы-биле бо чылдың ийги квалтамында чедип алган бе-дик көргүзүлгөсү дөш РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун тынсыр-биле холбош-тыр Тыва автономнуг областың өр, хөдөөн колхозчуларыңа, совхоз-тарының болгаш СТС-териниң ажилчыларыңа, бедө ажил-агыйның тускай өрткөмүлериңге, партия болгаш совет ажилдакчыла-рыңа, бүгү ажилчы чоннарыңа СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюроунун болгаш РСФСР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң мурнудан кал байырын чедирей.

СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-би-

ле Бюроунун болгаш республика-нын Министрлер Чөвүлелиниң даас-канын бугулар РСФСР-ниң Министр-лер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун Силерге тынсырын меңө чөпшөөр өрткөр (туку тынсы-кан).

Бистиң партияның Төп Коми-тетин болгаш Совет чазактын хүн бүрдөгү салгып салыныкының ажилы-биле Тыва автономнуг обла-стын ажилчы чону Совет Тываның 15 чылдың дүртүгүнда областын ажил-агый болгаш культура-амы-ралдыга улуг чедикшиңнерин чедип алган. Эрткен чүе-чүе чыл-дарда хоозураан болгаш дарыттар-ган үтүкөк араат ажил-агыйлар ам коллективтер ажил-агыйларга кат-тыкын, сууржун амыралга шил-

чөөнөр. Бо үениң дүртүгүнда Тыва чөрт ажилы, ылангыч мал ажилы дык хөгжөн.

СЭКП ТК-ның төртүгү сентябрь Пленумунун сөвүлүгө Тыва авто-номнуг областың экономика оона бедик темптер-биле хөгжөн 1953 чыл-биле деңизерге 1958 чылда инитиниң мыйыстыг бола малдың баш саны 1,7 катан, хой биле өш-күтүм—2,4 катан, хаваның—3 катан өскөн. Ол үениң дүртүгүнда тарылга шөлдери 2 амык катан, тараа бугулерин барык 5 катан өт—2,4 катан болгаш дүк—2,8 катан өскөн. Илдиң өвүдө болза мал ажилчыны продукцияларын күрүне-ге садарын областың дык көвүдө-дирин хандырган. 1958 чылда об-ластың сууржун амыралга шил-

(Төңүзү 2-ги арында).

Нинтининг малынын баш салын
астуруп, оон продукттуг чоруун
бедир талазы-биле бистин мур-
нувусту калг ажылдар туруп турар.

Хосталганының 14 чыл оюн Корей улус демдеглээн

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Кореяны Совет Армияның хосталганының 14 чыл оюн халыктары Иенянда байыр-лаады-биле шиметтинген Моран-бон театрга август 14-те байырыг хурал болган. Кореяның Күш-ажы-чы партизанының болган КУДР-ниң чызыланы ухурутуучулары маршал Ким Ир Сен баштап, а ол иш-лаш тус-тус чурттардан Иенянда дипломаттыг төлөөлүкчүлүк хурал-дын президиумунга олурганнар.

Министрлер Кабинетинин дарга-зының бирги оралачысы Ким Ир хуралга илеткез кылган. 14 чыллар—төгү талазы-биле алдыр-ар өвөс те-дир деп Ким Ир медег-төөн. Иччазалжак ол уенин дургу-зада корей улус улуг ажыл-херек-терин кылган. Бүгү-ле бергелерин болгаш шыгжадарыны Кореяны Күш-ажы-чы партизанының уху-туучулары-биле алып артышпаан, корей улус болууну маалырыг дежи-сел-биле чуртунуң хеаир шынчи-лин үнденин-биле өскерткен. Улус ажил-агынын бүгү алдырларында ам социалист бугурулде хары-заалары хууаада чок тергилер тур-лар. Агарыг хожудатпай күрүнө турган бистин чуртуусу мурун-га ухуру-агарыг күрүнө болу бер-ген. Бир өвөс хосталганының соя-ла өрткөн 14 чыллардан дайынның чылдарын болгаш катан тургуза-ланын ийи уенин казым кааптар болза, бистин чуртуусу колонна-дыг, чартык феодализм ичинде-де социалист ичинде-де төгүлүг турарынын түгө кыш-ла чыл-дарын дургузада боттангыр. Бистин чуртуусуң улустунуң хожудатпай өвөс белек техник-илергейлелтирин турар деп Ким Ир чуталган. Сөөлү чылдары улустун бугурулде-нин немей ор-тумак өвөс-лөөн чылда 40 ажыл хуу болуушкан. Бо чылдың улус ажил-агы планын күсөдигерге үлест-үр бугурулде-нин дайын мурун-дагы денелер 7 ажыл катан аш-тынган турар.

Көдө ажил-агынын талазында база байгачкы улуг деңизге чед-лип алдынган. Көдө ажил-агынын кооперастынын болгаш көдө ажил-агы кооперастынын улустыг каттыштырганының ачылында КУДР-ниң тараачынары өрткөн чылын аажок кандашкын турбузе,

3.700 муң тонна тараан—ажыл дайын мурун-дагы өн-не дүжүктүр 1948 чылдыңдан 1 миллион тон-на хей тараан ажаа алган. Мын-чанга КУДР-ниң көдө ажил-агы ай-а-а-а айтырын чүткө додур бүрүн шимтирлээн өвөс, ха-рын үлестүрү чыг-от-биле долу хемчөөлө ханырын шыдаар суур-дуг болуп турар деп Ким Ир айт-кан.

Эрткен 14 чылдарын тургузуу-да култура революцияны боттан-дырында база улуг деңизге чед-лип алдынган, иччанга амгы ре-де улус ажил-агынын техника талазы-биле чарты тургузары дүр-ген боттанын турар. КУДР-ниң ажил-агынын болгаш бүгү ажил-агы чонварынын маалырыг күш-ажылы дөш Кореяның Күш-ажы-чы партизанының болгаш Рес-публичаның чызыланы өмүсөндө-н оларга ийи-биле өөрүп четириш-кенин Ким Ир илергейтөөн.

Улуг Совет Эвилелинин, Кы-зат-тын болгаш ажи-хуна өскө-дө чурттарын улустарынын дүз-ламчыны болгаш дөткөмчө чок турган болза бистин улустунуң улуг чедикшикенин болуура-да арга чок турган деп Ким Ир өн-за-лап демдеглээн.

Корей улус болууну хосталкы-ын казан-даа үдүс болгаш оң бер-дигин дайынчы өнүгүп, эчи-линге чедир өн-биле кызы болу-де илеткели медеглээн. Хостал-ганың 14 чыл оюн халыктары улуг совет улуска, Совет Эвилелиниң Бомжуастиг партизаны болгаш Совет чызыла бүгү корей улустун өмүсөндө-н ханы өөрүп четириш-кенин илергейтөөн, ийи байыры дамчылп тур мен.

Ол ышкаа улуг кылат улуска болгаш социалист бүгү чурттар-нын улустарына корей улустун өмүсөндө-н өөрүп четиришкенин база Ким Ир илергейтөөн. Америка империалисттерин өн-зө-лөп алган Муруу Кореяда тургу-сунган аар-берге байдалче Ким Ир-ниң илеткелинде улуг күчөткөй салдыган.

Америка империалисттер болгаш лисыманчы бөлүк тайыңчылыга дугайында дугурулде-нин дерини уренишпаан, дайын белекелдерин калбартып, Муруу Кореяга атом-нуг болгаш болу башкытынар

нуг болгаш болу башкытынар чепсекти өөрүтүп кирип, Муруу Кореяны атомнуг дайынның баа-зы болуурун турар.

Америка агрессти армиянын Му-руу Кореяны өн-зө-лөп турары болза Муруу Кореяны улустунуң ала-рал-түрөгелдеринин үнөс дөш, тө-рөөн чурту тайың катан кат-тыштырынын орунда өн улуг моондак болуп турар деп илеткели өн-за-лап демдеглээн. Муруу Коре-да америка агрессти армияны саат чок үндүрерин база даган шим-тирлэп негеп турар бис.

Амгы уенин байдал төрөөн чур-тун тайың каттыштыр дөш ко-рей улустун демиселнге таарым-чал тургустуну турар. Совет Эви-ли баштаан социалист лагер-ни болгаш бүгү делегейнин тай-быңга ынакшылыг улустарынын күштерин дайынның империалист күштерин ажиш турар.

Бөгүн—социализм болгаш тайыңның күштеринин тилээр-нин үеи деп Ким Ир чуталган. Бистин төрөөн чуртуусуң шим-тир болгаш бүгү делегей байдалы болза төрөөн чурту каттыштырарыга чаа байдал ажиттыны келир ын-дыг үе чокшудула олурарынын ду-гайын чуталган турар.

ССРЭ-ниң КУДР-де херектеринге түр бугурулде-нин В. И. Ленинго хуралга байыр чедирпү чүе чутал-ларга, чыныгынар чымы-биле уткаа.

Совет-индонези харылзааларга хамаарыштыр

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Ийи чур-тарын аразында экономиктиг бол-гаш техниктиг калы ажил-агыны дугайында 1959 чылдың сен-тябрьда ат салдынган кол дугу-рулга болгаш анаа хамаарыштыр бо чылын ат салдынган протокол-дарга дүштүр Индонезия Рес-пуб-ликага Совет Эвилели техниктиг

дузаламчы көргүзүрүнүн ийи не-геделеринге Джакартага август 14-те ат салган. Ол негеделерге дүштүр Совет Эвилели кан-ды-бир тулугу тудары-биле холбаштыг те-ленилелдерин болгаш планнары Индонезия тышкы, мергел-диг техниктиг дузаламчыны көр-гүзүр, өргөжөт чутула деригер-

ни болгаш механизмдерин бөри-н хуушын турар, ССРЭ-ге индонез-ия хамаатыларын тускай өргөнтүл-гө өөдир.

Ол негеделер болза Индонезия совет дузаламчы көргүзүрүн күш-тедир, а ол ышкаа чамкы ке-рээлери чарарын бөдүңчүлөр бол-гаш дүргелер соругалыг.

НАТО-нун Балтий далайга шериг-далай өөредилгелери доозулган

КОПЕНГАГЕН. (СЭТА). «Фреш-вотер» деп ат-биле НАТО-нун Бал-тий далайга чуртук шериг-далай өөредилгелери доозулган. Англия-нын, ГФР-ниң, Норвегияның бол-гаш Данияның 64 корабльери өө-редилгелерге киришкен. Ритасу-бюрозунуң дындамын бугуаар

алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

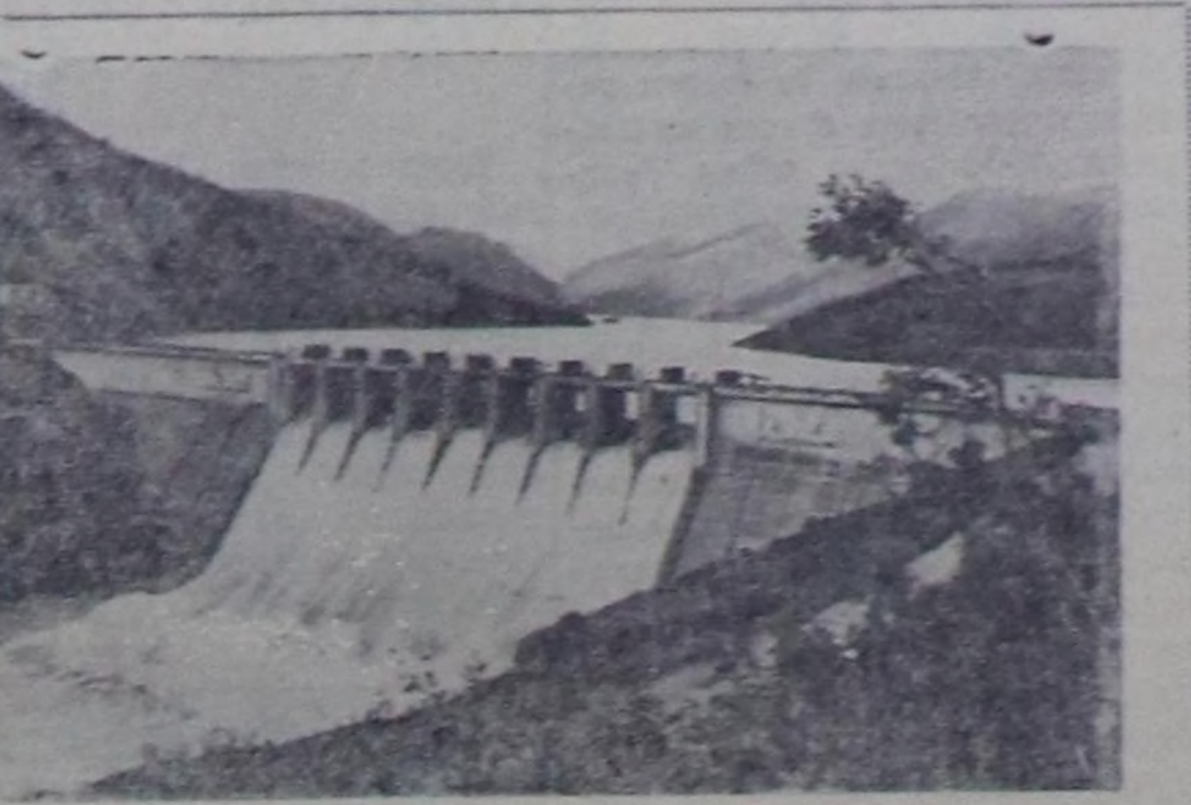
алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

алдыга доозулган өөредилгелерин Даниянын Орхус португа тодара-нып түзүлгөн. Делегейин ийи дайынның үезинде хосталга ынакшылыг портер улуска улуг фашисттер аг-рессияга кирип турган барыя-герман адмирал Г. Герлах ГФР-ниң

Болгарияның Улус Республикасы. Чуртун муруу чарымында Чен Родопылар дагырында Болгарияда гидротехниктиг туз-ларын өн улустарынын бирөөн—«Студен кладевец» туу-дооскан. Ол гидробадынын тузугулары даг хем Арданың уу-ну узуну 338 метр болгаш бедни 72,5 метр платина-биле боопкан болгаш узуну 29 километр суг шыгжаарын тургускан. Маа 60.000 киловатт күчүлүг гидроэлектростанцияны база туткан. Чурунта: «Студен кладевец» деп суг шыгжаары. СЭТА-ниң фотохрониказы.

КУР-нун тургустунганының 10 чыл оюнун алдары дээш

ПЕКИН. (СЭТА). Кыдат Улус Рес-публиканың тургустунганында бөөр 10 чыл оюнга төлөтүг ужу-ракыр дөш чарыш Кыдаттын үлест-үр бугурулде-нин калбарган. Анышаның металлургияны кыйтырын бугуаар Кыдаттын кан-прокат бугурулде-нин үнүс авар-тада чуртка планан ажи 100 муң тонна прокаты бөриин хууш-пунуң өн улуг төвү—Аньшан комбинатынын кан-прокат бугуру-лелери августун баштайгы он хо-нуунда-а ажи-бүрү улааныш-

кынын 1.800 тонна прокатын планан ажи берген. Шанхайның Чунциниң болгаш Тайваньның металлургия завод-тарына база байрала мурунуну ча-рыжы калбарган. Ол бугурулде-нин коллективтери алдарыг бай-ралды ажи норманын хун бүрү ажи күсөдиг, уткуп турар.

Байрала мурунуну чарыжына хун санымда-а Кыдаттың ажи-а-гы хоорайларының болгаш жоула-рынын улам-а хей үлестүр бугу-рулелери кирип турар.

Сицилияда соңгулдалар

РИМ. (СЭТА). Ортудукта эрге-чилери соңгустурган, олар болза, ортулукка автономияны тышкы-нын болгаш социал реформаларын чорударынын талаагычылары болуп турар. Соңгулдаларын түнелдерин ү-дүрбүшпаан, Сицилиянын область ху-

ралинын коммунист бөлүгүн даргаы Макарүе ол соңгулдалар Сицилиянын чогууну маанаккын-нарында дугуру турар деп меде-глээн. Чаа дугуна болза чогуун не-геделер-биле соңгустурган деп ол чуталган.

НАТО чурттарынын корабльери август 14-те порттан чорупаш, да-лайже киришкен.

Атомнуг леодоколдун орнунга—атомнуг дайынчы корабльдер

НЬЮ-ПОРК. (СЭТА). АБШ-ка баштайгы атомнуг леодокоду тудар дугайында хоойлу төлөөлелери америка конгрессте чуталыштыр-лар. Ассошиатед Прессин Вашинг-тонда корреспондентинин херек-леп турарын бугуаар алдыга, АБШ-

тың шериг-далай күштеринин тө-лөөлөчилери атомнуг леодокоду орнунга атомнуг дайынчы корабль-дерин күш турарын конгреске медеглэенер. Шериг-далай флотунуң штавы-нын килдес начальниг контр-ад-

мирал Довало болза, шуут шериг-далаы-биле алдыга, атомнуг шим-чедикчилери баштай дайынчы ко-рабльдере тургуза чогуу деп шериг-далай күштери санал тура-рын конгреске чуталган.

хүндө 2,5—3 шакты ыламыз ариг агаарга эрттирер болза чогуучалыг. Бо бүгү өреникчилик калык болу-рунга дузалап, эки өренир арганы бөөр.

Силерин огулар ажи уруунар бирги класска киргенде оларга кич-чөд сонда бажыныга кымыр-биле онаалганы берип ателээр. Ону хүнүң-не бир доктаамал шакта кымыр херек. Бажыныга онаал-ганы эки хүсөдиги школага ки-чөөлө өренип өрткен материалла-рын эки шигдөөдиг алырыга улуг илтиг бөөр. Иччанга өреникчи-нин онаалганы кайы хире күсө-диги школага кичөөлө өренип өрткен материалларын эки шиг-дөөдиг алырыга улуг илтиг бөөр. Иччанга өреникчинин онаалга-ны кайы хире күсөдиги турарын хынап, оларга дузалап, дежи-ругуш шим тударындан эгелөөн бүгү-ле чүтүлгөн айттып, таарым-чалыг байдалды тургузуу бөөр ужурулде-нин. Онаалга хүсөдиги турар үеде өрөөлө мыт-шөгөөн үнүрбөс болза эки. Онаалга кү-сөдигин сонда өреникчи бо-дунуң олурган черин шөөрлөп, ном кыдыраш, херекселерин

гүндө 2,5—3 шакты ыламыз ариг агаарга эрттирер болза чогуучалыг. Бо бүгү өреникчилик калык болу-рунга дузалап, эки өренир арганы бөөр.

Силерин огулар ажи уруунар бирги класска киргенде оларга кич-чөд сонда бажыныга кымыр-биле онаалганы берип ателээр. Ону хүнүң-не бир доктаамал шакта кымыр херек. Бажыныга онаал-ганы эки хүсөдиги школага ки-чөөлө өренип өрткен материалла-рын эки шигдөөдиг алырыга улуг илтиг бөөр. Иччанга өреникчи-нин онаалганы кайы хире күсө-диги школага кичөөлө өренип өрткен материалларын эки шиг-дөөдиг алырыга улуг илтиг бөөр. Иччанга өреникчинин онаалга-ны кайы хире күсөдиги турарын хынап, оларга дузалап, дежи-ругуш шим тударындан эгелөөн бүгү-ле чүтүлгөн айттып, таарым-чалыг байдалды тургузуу бөөр ужурулде-нин. Онаалга хүсөдиги турар үеде өрөөлө мыт-шөгөөн үнүрбөс болза эки. Онаалга кү-сөдигин сонда өреникчи бо-дунуң олурган черин шөөрлөп, ном кыдыраш, херекселерин

«СУУРДА ӨСКӨ ХЕРЭЭЖЕН»

Ританың киностудиянын кыл-ганы «Суурда өскө херэежен» деп уран-чечен кинофильм улус а-ластын кино экраннарына үнүс ателээр. Балтыканың далай кымыныла бажычылар суурларынын бирөөн. Көс далайын көвүткөдиг чалгыт-лары өрликте калып-шурин чалгыт чылар.

Ол суур чурттуг анык бөл — Янис Стагарын төртүтүгөн чери-ге шөөлөп көр дугайында ды-канын суурга хей чуталарын бол-дуура. Иччангынын аргакыжон. Ияне—Атлантикада бугу далай шериг, ол ышкаа анык, алаар-гачыг дүштүктүр ыңдыг суурлар-га тургучу-ле келбес болгай.

Иянист суурунга оң эеп көр дөшн тоомчакж көр чангыс-даа кичи чок. Ияне—адынын чангыс огу, Кырганынын кайы-ы-даа «огулус келген кадайзын» амыр, иччанга уруун ажаар бис» деп күш туралар. А суурун кыстарын чү дээр, барык оларын шунтуу-ла: «Янис келген бистер-ниң бирөөвисти шилип аптар бөөр» деп мынап туралар. Оң ужурун-да уруларга суурун өскө оодары шунтун, өрөс өвөс ышкаа кыл-дыр сагымдырылалар. Аалчыга аянын бестүр-биле суурун уру-лар Янист келир хүнүлө на-рыкхатерскага үнөргөжип хү-зөөрлөр.

Ол шунту хей болган. Янис суу-га чызылган келбөөн. Ол болууну кадайы Эльза-биле бажы чедип кел-ди. Анык Янис Стагар кадайыг көр, ады-неинге ыңдыг байдал таарыштырар деп кым-даа бөд-өөс. Бөдүн бөдү бажынген дөш, Янист адым огулга бол-ган кенин Эльзага көнчүг хому-лап, хоралап турар.

Эльза чүткө ол өт-бүлөдө өскө, харын суури өскө кичи-дир мен деп болып бөөр. Кудумчуларда өрткөн, дүшкөн ажилер Эльзаны маа-лап, соңуурап көр-дө, а чамкы-та шөөтүлүр-дө. Эльзаны суурга артып каар деп кым-даа болааы. Ол бажычыларын калык-берге амидарында чалгытпаан, «со-райжы» кичилерге дөмөдөжип турган.

Иччазы-даа анык кыс амыга кымылмай, чүткүлүүн дорон-на көргүзүп өгөй бөөр. Балтыкы сай-гарып ажидаар талазы-биле Эл-

за өн-не дуржулалыг бажычы-лар бени алаарга болу турган. Эльза кичилерин ажилга болууга үзөгөр-биле, энергияны-биле бажы-лыг органикастап шыдаар болган. Удландаа ону бажы заводуну директорунга токуулар.

Чаа ажилга ол база-ла ийекей-лүг чорутуу көргүзөр. Чамдык ки-жилер он ажилыга ажи-бүрү чыдаары-биле шактык кады-рым орадажып турар-даа, Эльза бажы заводунга бажыг коллектив-ти тургузуу, бир дугаарында-а за-водун ажилын өнжөткөн, чыа сек-терин, клубу, стадиону тудар болгаш суурун ажидалыг чар-ах, бай, огул болуура деп шим-тирлен амыр. Аныктар Эльзаны деткир болгаш оларын салган соругаларын калык боттанын тур-арын кинода тодартып-биле көр-гүсөөн.

Янис бөдө-ла анаа олурбас. Бир-ле катан бажы чымылган черер көр дөш артында бир темде бажычылар далайга чорда шуур-ган өгөй бөөр. Ол шуурган ба-лыкчыларын өрликте ырадыр апар-ар. Ияне ажида таарышкан, кичи-лерге дуа чедирер-биле өн дөдө-лөдүм бажычылардан команданы шилип алган, моторлуг хеме-биле оларга уткуптур үнүттер. Шуур-ган дөрт хонус шигдө: тургучу-леп келир.

Суурда артып калган кичилер далайын ажида-биле демисежип турар өнтериниң хуу-салым оон дым салып чопал туралар. Иянист команданы дөмти хемеде бажычыларын калык алып бол-ган дөрт хонус шигдө: тургучу-леп келир.

Рит, мугулаурун өрликтеринде элөөн хей артылар Атлантикада бажычыларын туду өгөй берген турган, а Иянист суурун артык чүс чылдар мурун-ажаа-биле дө-мөй-ле ийи өрликте ыраа өвөс чер-ден бажыктып турар.

Суурун аныктырын ыраа-тан бажыктыр дугайында плаа чо-галдырында Эльза болгаш Янис улуг дузаны чедирерлер. Оң соя-ла ол суурун бажыч хемеде ыраакы Атлантиканын суурларын бажыктып өгөй бөөр, а Янис шө-лөөп келген черинге келир чоруу-рун ойталап, төрөөн суурунга ажидаары-биле артып каар.

А. АИР.

КЫЗЫЛ — АБАКАН

«Совет Тызын беш чыла» ста-дионуң бугу бөмбүгүн шөгөгө Абакан биле Кызылдын бугу бөмбү-чүлери эш хууаада ужурашканын. Ойношкыны баштайгы чар-тымына-а эгелөөн кызылчылар эки онаар мергелдиг болганы-биле 15 минута артып чорда мичи-н аалчыларын хаалганын көр теп-кен. Абаканчылар уду аткалары күштөлдөр-дө чедикшин чок бо-луп, 1:0 санга уттуруп часпарлаан.

Ийи картаныла кызылчылар ой-наарынын инновативанын тургуш-кан болгаш улам күштүг ойнош, кызыл-чылар 4:0 санга тилгел. Кызыл-чылар Ю. Табуев, В. Бондарев, И. Калинин, Л. Санников олар эки ойношар.

О. СИРИН-ОЛ.

Редакторун оралачысы Д. Б. БАЙЫР-ОЛ.

Каракты камгалаары-биле тараа бастырылганының үезинде карак шили кедерин утпа

Областың Санитар-чырыдышкын бажыны.

Г. ШАЧИНА.

Башкының СҮМЕЗИ

Бирги классчыларнын ада-иелеринге

Ам каш хонуктар эрткен сонда совет школаларнын экитери ажиттынар, анаа муң-жун урулар бир-ле дугаарында эзон, чурталга-зынын иштинде эч баштай парта артынга олурттарлар. Ол хүн—өреникчинин бүгү пазыныга ут-тулурбазы-биле артын каар. Оң чурталгазында школачы чаа амы-далың өгөлөөн ол. Чаа школа-чы школа-биле холбашкан хүлөө-лелерге болгаш ажил чорудалгаже ширер.

Бирги классан эгелөөн-ле шко-лага болгаш бажыга, эш-өөрүгө, бугуручү күш-ажыга, хей-иштин-ин ажилыга өреникчинин из-маарыгына кичиктигиниң өгөлөөр. Ол бугузе өреникчинин соңуура-дын хайынкылар чорук школазын болгаш бажыларын, ада-иелер-ниң чутула хүлөөлгөн болур.

Бирги классчыны школага кичи-ринге чогуру-биле, шим белекел-ринден оң өөредилгелер болгаш ки-жиктилерин чутула хамааржыр. Өреникчилерин школага кичи-риниң мурунда оларкы санитар-

дыг арыг-шөөринче онза кичөө-лейи салып, хеп-сынын чогуу ой-шаанда шөөринин-биле белек-кээрине кичөөлейи салыры ба-га бир чутула чүтү болур. Силер-ниң бирги классчы уруунар ажи өгөлүр парта артынга олурарынын мурунда шөөрин кеттинген, ба-жын таартырып алган, арыг-шөөр болуу ужуруг. Хевин чараштыр чурум бугуаар, таарыштырып ал-ган сонда ажи мөмүдүктүр белек-кээр. Өреникчи школага келип турар хевинден аныда, бажыныга келер артык хевит болуу чутула.

Силерин уруунар школага көр-пө хүнүң-не оң арыг шөөрин хынап, дөмдөн салып турарын ут-пас болуураа эки. Баштайгы хүн-нөрдөн эгелөөн-ле арыг-шөөрин шыкты салгырын негеп турар болуураа өреникчи чооруу ча-чыгы, ону бөдү-ла сагып чоруту-апар.

Школага бир-ле дугаарында кел-ген өреникчиден оң фамилиязын, азын, адынын адын айттыр бөөр. Иччанга ону болгаш бөдүн

Бирги классчыларнын ада-иелеринге

Ам каш хонуктар эрткен сонда совет школаларнын экитери ажиттынар, анаа муң-жун урулар бир-ле дугаарында эзон, чурталга-зынын иштинде эч баштай парта артынга олурттарлар. Ол хүн—өреникчинин бүгү пазыныга ут-тулурбазы-биле артын каар. Оң чурталгазында школачы чаа амы-далың өгөлөөн ол. Чаа школа-чы школа-биле холбашкан хүлөө-лелерге болгаш ажил чорудалгаже ширер.

Бирги классан эгелөөн-ле шко-лага болгаш бажыга, эш-өөрүгө, бугуручү күш-ажыга, хей-иштин-ин ажилыга өреникчинин из-маарыгына кичиктигиниң өгөлөөр. Ол бугузе өреникчинин соңуура-дын хайынкылар чорук школазын болгаш бажыларын, ада-иелер-ниң чутула хүлөөлгөн болур.

Бирги классчыны школага кичи-ринге чогуру-биле, шим белекел-ринден оң өөредилгелер болгаш ки-жиктилерин чутула хамааржыр. Өреникчилерин школага кичи-риниң мурунда оларкы санитар-

дыг арыг-шөөринче онза кичөө-лейи салып, хеп-сынын чогуу ой-шаанда шөөринин-биле белек-кээрине кичөөлейи салыры ба-га бир чутула чүтү болур. Силер-ниң бирги классчы уруунар ажи өгөлүр парта артынга олурарынын мурунда шөөрин кеттинген, ба-жын таартырып алган, арыг-шөөр болуу ужуруг. Хевин чараштыр чурум бугуаар, таарыштырып ал-ган сонда ажи мөмүдүктүр белек-кээр. Өреникчи школага келип турар хевинден аныда, бажыныга келер артык хевит